

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, dnia 24 września 2015 r.

Adam Bodnar

VIII.503.1.2014

**OŚWIADCZENIE RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
w sprawie uchwalenia ustawy o uzgodnieniu płci**

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich i niezależny organ ds. równego traktowania z satysfakcją odnotowuję uchwalenie przez Parlament Rzeczypospolitej Polskiej **ustawy o uzgodnieniu płci**. Przyjęcie procedury prostej oraz gwarantującej rzetelność postępowania w sprawach o uzgodnienie płci osób transpłciowych jest niezbędne dla poszanowania przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, będącej źródłem wszelkich wolności i praw. Jest też **realizacją** jednego z praw podstawowych – **prawa do ochrony życia prywatnego**, o którym mowa w art. 47 Konstytucji RP oraz art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Należy podkreślić, że Europejski Trybunał Praw Człowieka już trzynaście lat temu stwierdził, że **prawne uznanie korekty płci osób transpłciowych jest pozytywnym obowiązkiem państw**, polegającym na zmianie oznaczenia płci w aktach stanu cywilnego oraz zmianie imienia i nazwiska, a także na nadaniu prawnej doniosłości tym zmianom we wszystkich obszarach życia zainteresowanej osoby¹. Do uproszczenia procesu korekty płci i zagwarantowania możliwości pełnego prawnego uznania korekty płci osoby fizycznej we wszystkich dziedzinach życia **w sposób szybki, przejrzysty i przystępny** wzywa także Parlament Europejski², Rada Europy³ i Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka⁴. Warto zaznaczyć, że wiele państw europejskich wprowadziło odpowiednie ustawodawstwo uwzględniające zalecany w tym zakresie standard ochrony praw człowieka⁵.

Dostępna dotychczas w Polsce procedura zobowiązuje osoby transpłciowe i ich bliskich do uczestniczenia w długim, a przede wszystkim obciążającym emocjonalnie procesie, który wymaga wniesienia powództwa przeciwko członkom rodziny, a tym samym sytuuje strony w charakterze przeciwników procesowych. Takie sądowe ukształtowanie trybu

postępowania wymagało interwencji ustawodawcy, o co apelowała cztery lata temu **także moja poprzedniczka – prof. Irena Lipowicz**, Rzecznik Praw Obywatelskich VI kadencji⁶. Uchwalona 10 września 2015 roku ustawa upraszcza tę procedurę przewidując, że uzgodnienia płci dokonuje wyznaczony sąd w postępowaniu nieprocesowym, w oparciu o opinie dwóch niezależnych ekspertów w dziedzinie psychiatrii, seksuologii lub psychologii. Rozwiązanie to gwarantuje ochronę godności i integralności osób transpłciowych, i stanowi pozytywną odpowiedź na potrzeby jej adresatów.

Ufam, że nowoprzyjęte regulacje – o ile wejdą w życie – przyczynią się do pełnego włączenia społecznego osób transpłciowych oraz usuną występujące obecnie w praktyce przejawy dyskryminacji w różnych obszarach⁷.

Podpis na oryginale

---

¹ Wyrok ETPCz (Wielka Izba) z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie *Goodwin przeciwko Wielkiej Brytanii*, skarga nr 28957/95, wyrok ETPCz z dnia 12 czerwca 2003. w sprawie *Van Kück przeciwko Niemcom*, skarga nr 35968/97, wyrok ETPCz z dnia 23 maja 2006 r. w sprawie *Grant przeciwko Wielkiej Brytanii*, skarga nr 32570/03, wyrok ETPCz z dnia 11 września 2007 r. w sprawie *L. przeciwko Litwie*, skarga nr 27527/03.

² Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 28 września 2011 r. w sprawie *praw człowieka, orientacji seksualnej i tożsamości płciowej w państwach członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych* i rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie *unijnego planu przeciwdziałania homofobii i dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową*.

³ Dokument tematyczny Komisarza Praw Człowieka Rady Europy *Tożsamość płciowa a prawa człowieka* z dnia 29 lipca 2009 r., zalecenie Komitetu Ministrów Rady Europy 2010(5) w sprawie *środków zwalczania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową* z dnia 31 marca 2010 r., rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 2048(2015) w sprawie *dyskryminacji osób transpłciowych w Europie* z dnia 22 kwietnia 2015 r.

⁴ Sprawozdanie Wysokiego Komisarza Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych, *Discriminatory Laws and Practices and Acts of Violence against Individuals Based on their Sexual Orientation and Gender Identity*, A/HRC/19/41 z dnia 17 listopada 2011 r.

⁵ Np. *Act on the Civil Registration System* – nowelizacja z dnia 11 czerwca 2014 r. w Danii, *Gender Identity, Gender Expression and Sex Characteristics Act* z dnia 1 kwietnia 2015 r. na Malcie czy *Gender Recognition Act* z dnia 15 lipca 2015 r. w Irlandii.

⁶ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 1 sierpnia 2011 r., ozn.: RPO-660929-I/10.

⁷ Zob. publikację Agencji Praw Podstawowych *Bycie osobą trans w UE. Analiza porównawcza danych zgromadzonych w ramach badania UE na temat osób LGBT*.